

‘He told everybody to fuck off, but we didn’t’

Visie op risicojeugd
Kennisnetwerk Forensisch en gedrag
Programma Jeugd en Veiligheid

In deze visie lees je hoe Levvel werkt met kinderen en jongeren die ernstig onregelmatig gedrag vertonen, met risico op schade aan zichzelf en of anderen. 'Risicojeugd' worden zij genoemd onder professionals.

Wij zien een aantal zorgelijke ontwikkelingen bij deze kinderen en jongeren. Met name bij een aantal van hen, waarbij afglijden richting criminaliteit dreigt of aan de orde is, en forensische zorg noodzakelijk. Terwijl ook geldt: hun mooie talenten zijn vaak nog niet ontdekt. Daarom hebben wij opnieuw gekeken naar hoe wij onze zorg voor risicojeugd met elkaar willen vormgeven, zodat deze kinderen en jongeren met een stevige basis de toekomst tegemoet kunnen.

Deze visie is een 'ontwikkeldocument'. Het dient als basis voor onze manier van werken, maar vraagt ook om continue aanpassing op basis van nieuwe inzichten uit wetenschap en reflectie op ervaringen uit de praktijk.

Snel naar...

1. Onze missie en visie op risicojeugd	blz. 4
2. De doelgroep	blz. 6
3. Onze werkwijze	blz. 10
4. Onze opgaven (of: kansen)	blz. 18
5. Ons zorgaanbod	blz. 21
6. Omar: 'Kijk naar mijn leven om het delict heen'	blz. 22
Bijlage: Aanleiding en totstandkoming van deze visie	blz. 23

1. Onze missie en visie op risicojeugd

Missie

Level wil voorkomen dat de risicojeugd en hun gezinnen het gevoel hebben er alleen voor te staan. Wij willen de risicojeugd en hun gezinnen begeleiden en behandelen om hen gezond te laten ontwikkelen, hen helpen (weer) veerkracht en een pro-social identiteit op te bouwen en recidiveren te voorkomen. We zoeken met hen en hun gezin uit wat willen ze, met wie ze dat willen en hoe zij ervoor kunnen zorgen dat het verleden niet hun toekomst bepaalt. De kern is het herstel van de relatie met en het kunnen functioneren in de pro-sociale samenleving.

Visie

Level is koploper in het werken met risicojeugd, met een stevige eigen identiteit. Connectie, veiligheid en perspectief bieden zijn de sleutelbegrippen. Het gaat bij veiligheid zowel om veiligheid in de regio, veiligheid van de jongeren als om veiligheid van onze medewerkers. **We zitten in de haarvaten van wijken en buurten** en weten wat er speelt. Met onze **outreachinge** en **cultuur-sensitieve werkwijze** sluiten we aan bij - en kunnen we daadwerkelijk contact maken met jongeren die delictgedrag laten zien en de groep hiervoor: de risicogroep met externaliserende problemen. Het gaat om kinderen en jongeren, die zich buiten de maatschappij geplaatst voelen of zich buiten de maatschappij plaatsen en liever bemoeienis van hulpverleners buiten de deur houden. We hebben te maken met een doelgroep die vaak wordt afgestoten, waar mensen de handen vanaf trekken, terwijl **wij als Level deze groep juist omarmen.**

We **werken samen met jongeren en hun gezin** en helpen hen met (het opzetten van) school, dagbesteding, wonen, werk, schuldenlast en inkomen, ondersteunen hen in het strafproces indien aan de orde, bij het werken aan mentale en fysieke gezondheid, **het opbouwen van gezonde pro-sociale relaties en bij het herstel van de relatie met de samenleving door inclusie mogelijk te maken.** We hebben gezien de complexiteit van onze (jonger wordende) doelgroep, **een brede systemische blik**, integreren de begeleiding vanuit onze programma's met behandeling vanuit specialistische GGZ op een effectieve wijze, zetten waar nodig collega's met systeemtherapeutische kennis en kunde in, en betrekken ouders bij onze aanpak. We hebben een gevarieerd aanbod van programma's en behandelmethoden, variërend van preventie tot Jeugdzorgplus.

We delen onze deskundigheid en academische kennis breed, zowel binnen als buiten Level, om de juiste kennis snel op de juiste plek te krijgen. We zijn actief in voor onze doelgroep zeer

relevante netwerken uit de verschillende domeinen: welzijn, onderwijs, zorg en jeugd en veiligheid, maar ook de volwassen GGZ. Wij hanteren een brede blik, werken samen in onze casussen met de professionals uit de sociale basis in de wijk, op de scholen, de Veiligheidshuizen (in Amsterdam het Actiecentrum Veiligheid en Zorg) en met de ketenpartners vanuit de specialistische zorg. We denken wij mee in casussen, bieden consult en sluiten aan op geïntegreerde werkwijzen. Vanuit onze netwerkpositie in de wijk kunnen wij **gedegen informatie leveren voor gemeentelijk beleid**. We zijn dus **agenderend** door vanuit onze gebiedsgerichte aanpak snel maatschappelijke trends te signaleren, hier met ons kennisnetwerk vroegtijdig op in te spelen en coalities te vormen (met experts binnen en buiten de organisaties).

We formuleren daar vervolgens met slagkracht een antwoord op - met de hulpverleners, de cliënten en de onderzoekers vanuit onze academische werkplaats - door jarenlange ervaringskennis én nieuwe inzichten uit praktijk en wetenschap te verbinden. We leren en reflecteren met elkaar en geven - op basis van de samensmelting van die kennis ons handelen vorm en ontwikkelen deze in de vorm van een continu lerend netwerk.

We brengen rondom een jongere en zijn systeem kennis en kunde bijeen in gelegenheidscoalities; flexibel en doortastend, snel schakelend ook met andere (kennis)netwerken om **daadkrachtig het perspectief van jongeren te verbeteren en de kans op recidive te verminderen**. We laten niet los voordat een stevig **transforensisch plan** op basis van een goede analyse is uitgedacht en bij afsluiting een stevig informeel netwerk voor de jongere en zijn gezin is opgetuigd, zodat hij/zij weer in staat is om mee te doen en zich onderdeel voelen van de samenleving. We bieden diagnostiek, ambulante en semi-residentiele begeleiding, forensische behandeling en specialistisch GGZ-aanbod gericht op onze doelgroepen. We zijn in staat om de verschillende onderdelen van dit aanbod in korte tijd toe te voegen aan onze forensische inzet indien nodig. We laten in ons handelen begeleiding en behandeling naadloos op elkaar aansluiten, zodat **een geïntegreerd aanbod voor onze cliënten ontstaat**. We hebben daarbij een lange adem en gaan ervan uit dat dit proces gepaard gaat met vallen en opstaan. We hebben de intentie om ervaringsdeskundigheid en de kennis, kunde en vaardigheden van collega's vanuit het risicojeugd/forensisch domein **nog vaker toe te voegen en breder te benutten binnen onze eigen organisatie**.

Vanuit ons oog voor het 'eco-systeem' in plaats van alleen het 'ego systeem', hebben wij ook een belangrijke **preventieve taakstelling**. We willen voorkomen dat aanwezige risicofactoren bij jonge kinderen zich ontwikkelen tot criminogene factoren naarmate zij ouder worden. Dat doen wij door vanuit een ontwikkelingsgericht perspectief in een vroeg stadium en vanuit een brede blik, zo kort als mogelijk en zo lang als nodig, (psychiatrische) inzet te plegen en erbij te blijven zo lang als nodig is. Om te voorkomen dat problemen in gedrag of in de psychosociale ontwikkeling uitmonden in het afglijden richting de criminaliteit.

Vanuit onze **TOPGGz-afdeling** 'Complexe gedragsstoornissen en Forensische jeugdpsychiatrie' bieden we zeer gespecialiseerde patiëntenzorg, ontwikkelen we nieuwe behandelmethoden, wordt wetenschappelijk onderzoek verricht en vindt structurele kennisoverdracht plaats. We maken onderdeel uit van verschillende relevante academische werkplaatsen en samenwerkingsverbanden, zoals de academische werkplaats Risicojeugd, de academische werkplaats ADHD en druk gedrag, de forensische vakgroep van de UvA en de afdeling Kinder- en Jeugdpsychiatrie van het Amsterdam UmC. Hiermee zijn wij in staat om samen **met de wetenschap, onze eigen praktijkervaringen en die van onze cliënten de forensische praktijk continu te innoveren binnen ons Kennisnetwerk Forensisch en gedrag**.

We sturen op een vergelijkbare manier (**parallel proces**) als de wijze van bejegening van onze doelgroep: sturen op hoofdlijnen vanuit heldere kaders en daarbinnen professionele ruimte en vertrouwen bieden: streng waar het moet, los waar het kan. **'Flexibiliteit, snelheid en helderheid'**, is wat we nastreven. Flexibiliteit om mee te kunnen bewegen met een snel veranderende context. In staat zijn om voortvarend besluiten te nemen zonder veel bureaucratie. We hanteren in de **aanname van ons personeel** als belangrijke selectiecriteria de kracht om te kunnen motiveren, het kunnen en willen verplaatsen in een jongere en ruime beschikbaarheid (geen negen tot vijf mentaliteit).

2. De doelgroep

We beschrijven in dit hoofdstuk de relevante, zorgelijke, ontwikkelingen in de regio met betrekking tot onze doelgroep risicojeugd en geven op basis daarvan een nadere definiëring van de doelgroep, waarmee we de context van onze visie en missie weergeven.

Van sterk ontregelend gedrag op jonge leeftijd als gevolg van gestapelde problematiek...

De geïnterviewden constateren dat zij zeer regelmatig **veel eerder in contact willen komen** met de ouders en hun kind waarvan zij of haar gedrag als sterk ontregelend wordt ervaren (agressief, druk of impulsief bijvoorbeeld). Wat zij regelmatig zien is echter dat wanneer ouders bij hen terecht komen, zij vaak al een flinke zoektocht achter de rug hebben: op zoek naar de juiste hulp voor het agressieve, impulsieve gedrag van hun kind en soms wars van eventuele labels als ADHD. Zeer regelmatig heeft de focus in eerder stadium te veel op de opvoedvaardigheden van ouders gelegen, waardoor een goede analyse van het gedrag van hun kind onterecht achterwege bleef. In sommige situaties betekent dit dat de kans om in eerdere fase medicatie in te zetten, juist om verergering te voorkomen, niet benut is.

Consequentie kan zijn dat de **problematiek gestapeld is** (denk aan vroege trauma, hechtingsproblemen, kindermishandeling, tekort aan vaardigheden, sociale problemen bij ouders) en dat kinderen al op jonge leeftijd (12-) verstrikt raken in veel negativiteit vanuit de omgeving, waardoor ze uit angst om uitgestoten te worden, nog meer probleemgedrag laten zien en ook een heel negatief gedachtenpatroon ontwikkelen over zichzelf.

In de omgeving van de jongere, en dat geldt met name voor de jongeren met ernstige ADHD, de heel impulsieve kinderen, is er regelmatig te weinig begrip en ruimte. Hun externaliserende gedrag vraagt **een andere aanpak en soms meer tijd om aan te kunnen sluiten**. Dat is op zich niet een nieuwe ontwikkeling. Wat wel geconstateerd dat in ons huidige onderwijs- en zorgsysteem juist die tijd om aan te sluiten en een andere aanpak in te zetten, te veel extra's vraagt van onder andere de leerkrachten en/of andere professionals. Met uitval van de jongere – soms al op basisschoolleeftijd, tot gevolg. Het is zeer regelmatig deze groep, die op latere leeftijd in aanraking komt met politie.

...tot aan afglijden richting criminaliteit waardoor forensische zorg noodzakelijk is.

Naast het feit dat de problematiek van onze risicojeugd met externaliserende gedragsproblemen (zoals agressie, impulsiviteit) al op jonge leeftijd een complexe samenhang kent tussen kind- en omgevingsfactoren, constateren wij dat een flink deel van de risicojeugd reeds op steeds jongere leeftijd afglijdt richting de criminaliteit: er is sprake van een **verjonging en verharding** van de doelgroep in de maatschappij en dus ook bij Levvel.

Zo zien de geïnterviewden jongens in de leeftijd van 13-16 jaar die heftige delicten plegen – bijna uitsluitend in groepen – die in het bezit zijn van (nep)wapens en snel doorgroeien in de criminaliteit. Daarnaast zijn er nog jongere jongens vanaf een jaar of 10-12 jaar met grote messen op zak. We signaleren een meer verharde doelgroep, met soms manipulatieve jongeren die gewetenloos lijken te zijn, als het gaat over wat een ander overkomt. We zien ook vaker criminele families.

De **meisjes** gaan in deze trends mee, echter niet wat betreft wapengebruik. Bij meisjes gaat het om fraude, oplichting en we komen ze tegen als drugskoerier. Bij hen zien we ook sterk dat een slachtoffer dader wordt om zelf geen slachtoffer meer te zijn van misbruik door anderen. Ook fysiek geweld wordt door de meisjes niet geschuwd.

De cultuur van de groep waar onze doelgroep zich in begeeft is veranderd in de zin dat ze naast verhard ook **meer gesloten** zijn, wat onder andere tot uitdrukking komt in de dominante 'niet snitch' cultuur.

In Amsterdam Zuidoost zien we bendevoering en breder een terugtrekkende beweging uit de maatschappij. Deze groep jongeren lijken een alternatief te zoeken voor de als onveilig ervaren samenleving. Ze verkeren in een wereld waar (een leven in de) criminaliteit geïdealiseerd wordt. Jongeren formeren zich en voelen zich sterk betrokken bij elkaar. Naast een sterke oriëntatie op veel geld en dure kleding, gaat het hen ook om een identiteit van 'crimineel zijn' (met als uitingsvormen wapens, sexy meiden, macht en drugs). Jongens lijken er veel voor over te hebben om die identiteit hoog te houden en erbij te horen.

De groepsdruk is groot. Jongeren ontlenen hun identiteit aan de groep met een eigen wereld eromheen, met eigen waarheden. Zichzelf buiten de groep plaatsen is eigenlijk geen optie. Waar deze jongeren tot een aantal jaar geleden elkaar met woorden uitscholden, bedreigen ze nu elkaar en doen ook wat ze zeggen, waarvoor 'punten' te verdienen zijn. In groepen - onder groepsdruk - kunnen ze in situaties terecht komen waar ze de messen zelfs moeten gebruiken. Door de groepsdruk - vaak gelieerd aan drugshandel plegen ze op jonge leeftijd zwaardere delicten en komen hierdoor direct ver in de criminaliteit.

Het leven van de jongeren speelt zich grotendeels online af: anoniem en redelijk onzichtbaar voor professionals. De invloed van **social media** is sterk gegroeid en sterk bepalend; iedereen kent elkaar en connecties zijn minder buurtgebonden. Online uitingen via Snapchat en YouTube worden gebruikt om hun identiteit te versterken. Op social media is de sociale druk groot (is groepsdruk in een andere betekenis - want iedereen ziet iedereen). De grens tussen realiteit en fictie verdwijnt op social media en lijkt vervolgens langzaam door te dringen in de 'echte wereld'. De wereld die ze zien op YouTube dient als voorbeeld. Ze doen er alles aan en hebben er veel voor over om daar zo snel mogelijk te komen. Dat zien we ook terug in de snel opkomende drillraps (in de hele regio). De muziekuitingen op zich zijn niet crimineel, maar er zijn wel directe verbanden tussen jongens uit de drill met drugshandel en geweld.

Naast stoerdoenerij is er ook **veel angst** bij de jongeren en dat is vaak een reden dat ze (in eerste instantie) een mes en later vuurwapens op zak hebben. Slachtoffer zijn kan makkelijk overgaan in daderschap. Ze kiezen niet allemaal vrijwillig voor dit traject en om angst te onderdrukken worden middelen gebruikt.

Zorgelijk is dan ook het **frequentere drugsgebruik** (vooral marihuana, lachgas, chemische drugs) onder de jongeren. Onze wat oudere doelgroep is vaak onder invloed, zonder dat wij daar een goed antwoord op hebben. Terwijl de consequenties van dat middelengebruik groot zijn in relatie tot recidivevermindering: het lukt de forensische doelgroep niet om een dagritme aan te houden, laat staan een dagbesteding vol te houden en vooral ook: grens/normvervaging met betrekking tot geweld en ander delict gedrag. Daarnaast is bekend dat middelengebruik op jonge leeftijd tot allerlei gezondheidsproblemen op latere leeftijd leidt, zowel lichamelijke als psychisch. Verder is bij een toenemend aantal jongeren sprake van een **gokverslaving**. De voetbaltoto is laagdrempelig en aantrekkelijk door middel van tv-reclames met rapliedjes, en ook makkelijk toegankelijk voor 18minners. Voor gokken hebben ze echter veel geld nodig waardoor ze delicten gaan plegen. De jongeren kenmerken zich vaker door hun **beperkte intellectuele vermogens**; ze hebben daarbij een disharmonisch profiel: ferme taal maar geen inzicht in de mogelijke consequenties van hun handelen of veel agressie bij een laag verbaal IQ.

Systemische problematiek speelt frequent een belangrijke rol in de ontwikkeling van de doelgroep. Ze komen uit complexe thuissituaties vaak gekenmerkt door armoede, huiselijk geweld en verwaarlozing met een beperkt steunend netwerk en dat soms al generaties lang. Er is vaak sprake van vele traumatische ervaringen (bijvoorbeeld naar aanleiding van huiselijk geweld en kindermishandeling) die de jongeren vormen in hun denken en doen.

Belemmerende factoren in de context

Factoren in de context die het werk lastiger maken, zijn capaciteitstekorten bij politie, het Openbaar Ministerie (hierna: OM) en Jeugdbescherming. De jongens weten dat als ze hun mond dichthouden in het contact met politie, het OM of de kinderrechter, de kans groot is dat ze ermee

wegkomen, of sterker nog mogelijkwijs een schadevergoeding krijgen. Als hulpverleners hebben we minder vaak een (juridische) stok om mee te slaan. Rechtszaken laten bovendien maanden - zo niet jaren op zich wachten.

Daarnaast blijkt uit diverse onderzoeken dat Amsterdam Zuidoost een belangrijke rol speelt in de **internationale handel van drugs**. Er gaan miljoenen om in deze illegale handel, en er heeft de afgelopen jaren een professionalisering plaats gevonden. Veel jonge jongens en meisjes raken hierin verzeild (<https://www.trimbos.nl/kennis/cijfers/cijfers-drugs>). Het betreft een maatschappelijke context waar je als hulpverlener weinig invloed op hebt, maar waar veel van onze jongeren direct of indirect wel mee te maken krijgen.

Nadere definiëring van de doelgroep

Wij leggen ons toe op een brede groep risicojeugd binnen het spectrum van jonge kinderen (vanaf 6 jaar) die sterk ontregelend gedrag vertonen (waaronder agressie, impulsiviteit, regels overtreden) tot aan jongvolwassenen (tot en met 23 jaar) die veelvuldig met politie in aanraking blijven komen. Voor de jongere doelgroep (ongeveer vanaf 6 jaar) geldt dat er sprake is van forse gedragsproblemen. Vaak komen zij in beeld via de (basis)school of de huisarts, maar ook regelmatig is er reeds betrokkenheid van een Gecertificeerde Instelling vanwege al meer ernstige zorgen omtrent veiligheid. Het gaat hierbij om zowel psychiatrische problematiek, zoals bijvoorbeeld ADHD, angstklachten, gedragsproblemen, trauma klachten, als om meer algemene kenmerken als ongunstige pedagogische opvoedomgeving, schoolproblemen en financiële en huisvestingsproblemen. De aard van de problemen bij deze kinderen en gezinnen - ook wel externaliserende problematiek genoemd - vergroot het risico op een toekomstig forensisch kader. Jongeren vanaf 12 jaar komen veelal in beeld vanwege hun delictgedrag, waarbij er dan ook regelmatig sprake is van een strafrechtelijk kader. In het algemeen kan gesteld worden dat hoe ouder de jongeren zijn er vaker een strafkader aanwezig is.

Voor de gehele doelgroep risicojeugd binnen dit brede spectrum geldt altijd dat er sprake is van een combinatie van problemen. Het gaat hierbij om problemen op de Big5, gezinsproblematiek, ongunstige pedagogische factoren, sociaal maatschappelijke problemen (schulden, huisvesting, werk), schoolproblemen. Maar daarbij ook om psychologische en psychiatrische problemen, zoals ADHD, trauma, autisme, middelengebruik en verminderde intelligentie. Bij ongeveer tweederde van alle jongeren is sprake van comorbiditeit, door zowel internaliserende als externaliserende gedragsproblematiek. Hierbij wordt geconstateerd dat hoe jonger de problematiek ontstaat, dit zich vaak op latere leeftijd hardnekkiger manifesteert in ernstig delictgedrag.

Tevens kenmerkend bij de gehele doelgroep is dat de systeemproblematiek vaak zo complex en ernstig is, wat een belangrijke factor is bij het ontwikkelen en op latere leeftijd voortzetten van crimineel gedrag. De systeemproblematiek bestaat voornamelijk uit verstoorde communicatiepatronen binnen instabiele gezinnen. Rond de gedragsproblemen van de jongeren ontstaat vaak een spanningsvolle negatieve samenwerking binnen een gezin, wat de problematiek vergroot. De instabiliteit bestaat uit wisselende partnerrelaties wat resulteert in een onveilig opvoedklimaat voor kinderen. Daarnaast wordt regelmatig intergenerationele overdracht gezien; ouders geven onbedoeld/onbewust hun eigen negatieve (opvoed)ervaringen of trauma's door. Als de jongeren wat ouder worden voelen zij zich minder of niet meer verbonden met belangrijke anderen en staan met hun rug naar de maatschappij. Ze identificeren zich vooral met de cultuur van de straat waarin aanzien en status centraal staan. Zij leven in een straatcultuur die zich buiten de maatschappij plaatst. Een cultuur van angst en macht, in tegenstelling tot de cultuur van inclusie, medemenselijkheid en mededogen. De zorg gaat dus in belangrijke mate over hen er weer 'bij' trekken, inclusie weer mogelijk maken en hen hoop bieden dat het hen weer kan lukken een volwaardig onderdeel te zijn van de maatschappij.

Vanuit schematherapie kan hun overkoepelend thema gekenmerkt worden als ongebondenheid en afwijzing. Zij willen niet weer voelen dat zij niet gezien worden (emotionele verwaarlozing), dat alles weer mislukt (tekortschieten), dat anderen hen besodemieteren (wantrouwen) of hen in de steek laten (verlating). Zij leven opportunistisch bij de dag en proberen zo min mogelijk bij hun gevoel stil te staan, alles wordt buiten zichzelf gelegd. Alles is afgenomen en zij hebben alleen

nog maar zichzelf: hun zelfrespect. Dit zal tot het uiterste moeten worden verdedigd. Een voorbeeld van één van de kernovertuigingen die een rol spelen bij het gedrag van deze jongens is: *'wie geen baas is wordt automatisch een verliezer en verliezers verdienen geen respect'*. Een andere kernovertuiging komt voort uit hechtingsproblemen en is die van **afwijzing**. Met als gevolg dat als een intieme relatie uitgaat; dit sterk ontregelend werkt.

Bij deze jongeren is een lange adem nodig. Door hun vaak oppositionele of antisociale gedrag en een context die te roerig is om steunend en structurerend te kunnen zijn, moet eerst gewerkt worden aan een opbouw van vertrouwen. Het stabiliseren van de situatie en hen vaardigheden leren om vervolgens in meer rust aan hun individuele problematiek te kunnen werken. Aangezien veel van de kinderen en jongeren met een criminogene ontwikkeling negatieve ervaringen hebben met reguliere hulpverlening, is een specialistisch aanbod noodzakelijk. Zowel het wantrouwen naar de hulpverlening als het brede palet aan factoren die meespelen in het ontwikkelen en voortzetten van crimineel gedrag vragen om een specialistisch (forensisch) aanbod. Een aanbod voor jonge kinderen met criminogene risicofactoren, als voor de verharde jongeren die al een criminele carrière hebben doorgemaakt.

We hebben te maken met een doelgroep die vaak wordt afgestoten, waar mensen de handen vanaf trekken, terwijl wij als Level deze groep juist omarmen. Deze jongeren hebben behoefte aan iemand die echt contact met hen kan maken, een volwassene die hen niet meer loslaat en oprecht geïnteresseerd is in hun leefwereld. Iemand die respectvol met hen omgaat en ze niet afwijst en beoordeelt op hun misstappen.

“He told everybody to fuck off, but we didn’t.”

3. Onze werkwijze

In dit hoofdstuk beschrijven we het fundament van onze aanpak, onze specifieke expertise en de aanpak bij het realiseren van de geschetste ambitie (de missie en de visie). Tevens beschrijven we nieuwe werkwijzen die we ontwikkelen om snel in te spelen op nieuwe trends binnen onze doelgroep.

Onverminderd geldt dat de jongere centraal moet blijven staan: daar sluiten we bij aan in het met elkaar zoeken naar veiligheid, als antwoord op (ervaren) onveiligheid van de straat en wellicht ook thuis. Gezien de ernst en complexiteit van de (achterliggende) problematiek is het noodzakelijk om vanuit presentie, een brede blik en een systemisch perspectief te onderzoeken wat nodig is om de veiligheid weer terug te brengen in het (gezins)systeem, waardoor ambulante begeleiding en (gezins)behandeling (weer) kan plaatsvinden.

We zijn trots op de medewerkers met hun sterke drive om het goede voor de jongeren te doen, hun flexibele mentaliteit en pioniersgeest. We blijven continu innovatief; zo hebben we met het benutten van VR zoals binnen Street Tempations goede eerste stappen gezet in het helpen verschuiven van de korte termijn oriëntatie van jongeren en het verder ombuigen van hun kernovertuigingen. We hebben ook sterke slagkracht. Juist in dit werkveld is dit cruciaal gezien de snelle ontwikkelingen. Als die nieuwe ontwikkelingen zich voordoen, springen de medewerkers met lef in het diepe, ondanks dat onduidelijk is wat men kan verwachten of hoe het resultaat er uit moet zien.

Samengevat is het antwoord op de beschreven ontwikkelingen: **een brede (overstijgende) blik én de diepte in, naast de jongere staan, meegaan in de (online) leefwereld van de jongere.**

Bereiken van doelgroep

Binnen het aanbod dat valt onder ons Kennisnetwerk zit de doelgroep die alle andere hulpverlening buiten de deur houden, waaronder veel jongeren met criminogene factoren als LVB, veel druggebruik, psychiatrische problematiek en onderliggende hechtingsproblemen. Het zijn de jongens die zich op straat goed redden, maar verder overal uitvallen. Het lukt de betrokken medewerkers met zeer flexibele werkuren om deze jongen te verbinden aan de behandelaren en samen met hen het verdere traject vorm te geven.

De medewerkers binnen ons Kennisnetwerk Forensisch en gedrag zijn gepassioneerd, ondernemend, hebben een diverse achtergrond, veel ervaring en geen negen tot vijf mentaliteit. Ze zijn als het ware gefascineerd om te weten wat er aan de hand is, wat maakt dat de jongere (in relatie tot zijn systeem) doet wat hij/zij doet, zonder daarvan terug te schrikken. Hun zorgzaamheid komt ook tot uitdrukking in de wens er te zijn op de momenten die er voor de jeugdige toe doen. Zo gaan ze mee naar de rechtbank of sluiten ze aan bij het gesprek met de jeugdbeschermer. Of ze zijn er gewoon, zonder te werken aan een speciaal doel. Ze zijn bij uitstek goed in het aansluiten en aanvoelen wat nodig is om die connectie te leggen. Ze zijn ook in staat om op heel praktisch niveau aansluiting te vinden, bijna als een soort ouder. Tijdens het doen, het samen sporten, het samen zoeken naar een baan, stoeien met de hond voeren zij hun interventies uit, zijn ze rolmodel en raken ze in gesprek met de jongeren over de thema's die voor hen belangrijk zijn.

Onze medewerkers houden vol, durven dichtbij te komen en kunnen omgaan met de dingen die de jongeren en hun gezinnen overkomt. Ze laten niet los. Recidive, het maken van fouten of het sluiten van deuren zien zij als een kans voor verdere aansluiting en als een aanknopingspunt voor intensievere samenwerking of aanpassing van samen uitgezette koers. Ze zijn in staat om binnen de begeleiding hun cliënten heel laagdrempelig toe te leiden naar en voor te bereiden op behandeling vanuit de GGZ, indien nodig. En ook om die jongeren die aangemeld worden voor het specialistisch GGZ aanbod te motiveren voor outreachende ambulante begeleiding vanuit bijvoorbeeld IPA, IFA en R&B vervolgens in staat om in nauwe samenwerking verder op te trekken. Onze toegevoegde waarde zit ook in onze brede blik, oog voor bestaanszekerheid bij de gezinnen en de rol die bestaansonzekerheid (armoede, schulden, stress, slechte voeding etc.) heeft ook voor

de jongvolwassen jongens op hun brein (met alle gevolgen van dien) en op de mogelijkheid om hun eigen zelfstandigheid op te kunnen bouwen en perspectief te hebben. Een andere belangrijke succesfactor is dat de teams wekelijks bij elkaar komen - bewust om de veiligheid van de medewerkers te waarborgen én de kwaliteit van de aanpak te bewaken: een aantal vaste thema's keren wekelijks terug.

Het fundament van de aanpak: de jongere centraal, werken aan herstel van relaties

Het fundament van onze aanpak is al tientallen jaren geleden gelegd vanuit de Instap methode en later ondersteund door het vakmanschap van Levvel. Centraal daarbinnen staan normaliseren en coachend werken: als begeleider weet hebben van kansen, mogelijkheden en grenzen van begeleiding. Jongeren inspireren, zelf verantwoordelijkheid leren nemen, eigenaarschap centraal stellen, jezelf niet te serieus nemen als begeleider, met de jongeren in gesprek gaan.

Om de jongeren en hun gezinnen te ondersteunen is het nodig om je in de leefwereld van de jongere te begeven, écht naast de jeugdige en zijn gezin te staan en in verbinding te komen, het gesprek aan te gaan met de jongere en zijn ouders. Vanuit een cultuur-sensitieve houding, door echt en oprecht te zijn, je als hulpverlener te verplaatsen in hetgeen de jongere vertelt en te begrijpen wat de jongere laat zien, zodat hij zich begrepen voelt en hiermee de veiligheid en de motivatie voelt om te leren en ook vertrouwen in zichzelf krijgt om andere keuzes te maken. Dat geldt ook voor de ouders die onmacht ervaren en het idee hebben dat ze keer op keer falen en er alleen voor staan.

Onze hulpverleners blijven positief en energiek, en gebruiken humor om een lans te breken. Ze gaan uit van de veerkracht van de jongeren en van de gezinnen en hebben hier ook waardering en erkenning voor. Ze kijken verder. Ze zien ook de eenzaamheid, het verdriet en de angst van de jongere of complexiteit van de patronen en de wanhoop in de gezinnen en durven hierover in gesprek te gaan aan de hand van wat zich voordoet in de praktijk.

Onze toegevoegde waarde bestaat onder andere uit onze analytische blik: we vetrekken altijd vanuit een goede analyse van het gedrag en hebben oog voor criminogene factoren als motivatie, leerbaarheid en empathisch vermogen. We laten niet los, maar zijn vasthoudend. Soms is er maanden nodig om binnen te komen. We hebben veel geduld en blijven altijd naast de jongeren en hun gezinnen staan.

Wat werkt in de aanpak van forensische jongeren volgens forensische jongens?

De jongeren hebben we tijdens een goede pizza gevraagd naar: wat werkt en wie werkt. Hier het antwoord op die eerste vraag; het antwoord op de tweede volgt onder volgend kopje.

- Kleinschalige voorzieningen als het gaat over wonen, met 10 jongeren in 1 gebouw is te groot en te risicovol; veel beter is 1 huisgenoot, maar wel met goede begeleiding
- Actieve ondersteuning bij het vinden van school en werk: concreet helpen met solliciteren, actief in het helpen zoeken naar een geschikte opleiding, actief bijspringen als het misgaat
- 1 hulpverlener die erbij blijft: vast gezicht die naast mij staat, de dingen voor mij vertaalt
- Samen sporten
- Samen lachen
- Tijdens de lunchgesprekken voeren, luchtig, maar wel met een les erin
- Ook op zondag en in de avonduren bereikbaar zijn, weten dat er een connectie is
- Iemand die met je meegaat naar instanties en daar een brugfunctie vervult
- Iemand die naar je luistert en je serieus neemt
- Geen zakelijke relatie, zoals in de therapie, want dan kun je jezelf niet zijn
- Het versterken van het positieve, in plaats van de focus leggen op het negatieve: op wat er allemaal niet goed gaat
- Experimenteren met nieuwe werkvormen, zoals de hond bij R&B.

Gepassioneerd ervaren personeel werkt vanuit de relatie

De medewerkers van ons Kennisnetwerk Forensisch en gedrag bezitten over een grote bereidheid tot flexibele inzet en pioniersgeest. Als er nieuwe ontwikkelingen zijn, dan hebben ze het lef om in het diepe te springen, ondanks de onduidelijkheid over wat te verwachten of hoe het resultaat eruit kan gaan zien. Er is een grote drive om het goede voor de jongere te doen en een continue

nieuwsgierigheid en onderzoekende houding naar verbetering. Het zal duidelijk zijn dat een groot deel van de kwaliteit die wij bieden, samenhangt met de personen die wij hiervoor selecteren. Onze medewerkers beschikken over zelfkennis en zijn zoveel mogelijk zichzelf, echt, authentiek, hebben zelfspot en weten goed om te gaan met het onvoorspelbare. Het werken met jongeren die met politie en justitie in aanraking zijn gekomen vraagt erom dat je 'straight' bent. Dat je oprecht bent, zodat de jongeren weten wat ze aan je hebben én op jou kunnen vertrouwen. Vanuit de goede werkrelatie zijn de medewerkers in staat de jongeren een spiegel voor te houden, confrontaties aan te gaan en zonder relatieverlies te zeggen waar het op staat, waar grenzen liggen, in gedrag én in maatschappelijke normen. En waar het grensoverschrijdende gedrag niet getolereerd wordt.

Ze hebben een sterk analytisch vermogen en handelen niet vanuit aannames. Gezamenlijke casuïstiekbesprekingen dragen bij aan het verder versterken van het onderzoekend en reflectief vermogen van onze medewerkers. Het houdt hen scherp. Veronderstellingen worden in twijfel gebracht en nader bevraagd, creatief en out of the box denken bevordert, tevens wordt gereflecteerd op verrichte handelingen. Dit casebased learning is een onmisbaar element in onze manier van werken met deze doelgroep.

De doelgroep risicojeugd vraagt dus om een heel specifiek type professional. Iemand die kan omgaan met een ander soort van beschikbaarheid en beschikt over een échte hands-on mentaliteit.

Dit brengt ons ook op een knelpunt: we lopen ertegen aan dat mbo'ers die uitermate geschikt lijken voor dit vak, niet kunnen worden aangenomen vanwege het ontbreken van een SKJ of EVC. Het huidige interne HR-beleid dat zelf de eerste selectie van kandidaten uitvoert, filtert mogelijke geschikte kandidaten voor deze specifieke doelgroep eruit. Potentieel personeel heeft de voorkeur om geworven te worden vanuit het eigen netwerk.

Wat moet een goede hulpverlener in huis hebben volgens de geïnterviewde jongeren?

- Die moet er altijd voor je zijn, je moet voelen dat er een connectie is, dat degene je kent en wil leren kennen.
- Die moet zich echt willen en kunnen verplaatsen in een jongere, snappen waar die het over heeft, de jongere begrijpen en als hij het niet begrijpt doorvragen vanuit oprechte interesse
- Is tevens rolmodel
- Vrolijk en energievul zijn, met oog voor het positieve in plaats van het negatieve te blijven benadrukken
- Die praat niet over mij, zonder dat hij/mij kent of mijn kant van het verhaal kent (hoor-en wederhoor), maar betreft mij bij de gesprekken
- Gaat zorgvuldig om met de relatie die de jongere heeft met zijn ouders (geen dingen verklappen waar een jongen zich voor schaamt)
- Weet te motiveren, geeft complimenten, gaat op zoek naar mijn krachten en talenten en spreekt deze aan
- Gaat uit van mijn veerkracht en heeft hier waardering voor, is meelevend en ziet ook de eenzaamheid van sommige jongeren
- Blijft naast mij staan als ik fouten maak, daar kan ik bij aangeven dat ik ergens geen zin in heb, mits ik dat goed kan onderbouwen
- Gaat met me mee, pakt door
- Wil mijn leven ook van dichtbij meemaken
- Doet oefeningen met mij en gaat met mij in gesprek om mij nieuwe dingen te leren.

De instapmethode als fundament voor presentie als werkmethode

De werkwijze sluit aan bij het profiel van de medewerker. Het gaat over de kunst van het aansluiten en heel sterk gerichtheid op de relatie. Goede zorg ontstaat door zorgvuldig aan te sluiten en af te stemmen op de ander. Daarbij gaat het er om aan te kunnen sluiten bij de logica en de leefwereld van de ander. Zeker ook voor deze doelgroep is het cruciaal om bijvoorbeeld wat betreft taal aan te sluiten. Het maakt uit of een jongere 6 of 13 of 23 is en of een jongere LVB heeft

of niet. Aangezien geen jongere hetzelfde is en hun perspectief en mogelijkheden veelal aanzienlijk verschillen is maatwerk vereist.

We hanteren een *metalliserende* houding; we proberen te begrijpen hoe het is om de ander te zijn. Het kunnen delen en begrijpen van (de eigen) emotionele reacties (metalliseren) is juist voor deze groep van groot belang. Als behandelaar of hulpverlener neem je een open, nieuwsgierige houding in naar het begrijpen van zijn of haar gedrag (als uitkomst van mentale toestanden zoals gevoelens, wensen en intenties). De nadruk ligt op het begrijpen van het gedrag, in plaats van dat te beheersen; met als doel om de bekrachtiging van dit gedrag te voorkomen. Investeren in een betekenisvolle relatie tussen de hulpverlener en jongere is een belangrijke voorwaarde voor het ontwikkelen van vertrouwen.

Verbinden van ervaringskennis, praktijkkennis en wetenschappelijke kennis

De afgelopen jaren hebben we gezien dat de ontwikkelingen rondom de doelgroep risico jeugd in de regio heel snel gaan. Als Levvel willen we daar vroegtijdig op inspelen door deze nauwlettend te volgen en innovatief te zijn.

In het Kennisnetwerk Forensisch en gedrag wordt kennis uit de praktijk, wetenschap en ervaringen van cliënten aan elkaar verbonden, om de zorg voor onze forensische doelgroep continu te blijven verbeteren. Iedere medewerker van ons Kennisnetwerk neemt flexibel deel aan in- en externe netwerken in kleinere verbanden. Soms zijn dit gelegenheidscoalities: omdat kennis en kunde rondom de casus snel moet worden uitgewisseld en er direct moet worden gehandeld. Ook zijn er min of meer vaste netwerken waarin rond inhoudelijke thema's wordt samengewerkt om kennis uit te breiden en ons handelen verder te versterken.

Een heel belangrijke 'poot' binnen ons Kennisnetwerk is de TOPGGz-afdeling '*Complexe gedragsstoornissen en Forensische jeugdpsychiatrie*'. Vanuit het TOPGGz-keurmerk wordt de eis gesteld dat naast de zeer gespecialiseerde patiëntenzorg nieuwe behandelmethode ontwikkeld worden, wetenschappelijk onderzoek plaatsvindt en structurele kennisoverdracht. Om dit te realiseren maakt Levvel onderdeel uit van verschillende academische werkplaatsen (zoals de Academische werkplaats Risicojeugd, Academische werkplaats ADHD en druk gedrag, Garage 2020 Amsterdam, de forensische vakgroep van de Universiteit van Amsterdam en de afdeling Kinder- en jeugdpsychiatrie van het Amsterdam UMC) waarin met de medewerkers van Levvel wordt samengewerkt om de eigen praktijk van diagnostiek, begeleiding en behandeling te verbeteren, door middel van voornamelijk praktijkgestuurd onderzoek. Zo krijgen innovaties vorm én een wetenschappelijke basis.

Vaste samenwerkingspartners zijn verder het Landelijk Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie en academische centra als Accare, Curium en Karakter. Op internationaal niveau wordt samengewerkt via EFCAP. Professor Arne Popma, kinder- en jeugdpsychiater binnen Levvel staat aan het hoofd van deze TOPGGz-afdeling.

Van oudsher werd binnen de forensische afdeling ons aanbod ontwikkeld vanuit de werkzame elementen uit theorie én praktijk en doorontwikkeld door middel van (wetenschappelijk) onderzoek. Met de TOPGGz aan boord wordt het innoveren vanuit de praktijk in nauwe samenwerking met wetenschappelijk onderzoeken en met de input van ervaringsdeskundigheid nog meer onze werkwijze. Innovaties die nu gaande zijn vanuit de afdeling '*Complexe gedragsstoornissen en Forensische jeugdpsychiatrie*' en zeer relevant voor de praktijk van onze cliënten en hulpverleners zijn bijvoorbeeld de inzet van virtual reality bij de behandeling van agressie met effectonderzoek. Of de doorontwikkeling van de werkwijze van de forensische Kleinschalige Voorziening met behulp van kwalitatief en kwantitatief onderzoek.

Zo verrijkt de wetenschap de praktijk en de praktijk de wetenschap! Voor een volledig overzicht naar lopend wetenschappelijk onderzoek, promotieonderzoek, publicaties en innovaties die vanuit de TOPGGz-afdeling '*Complexe gedragsstoornissen en Forensische jeugdpsychiatrie*' geïnitieerd,

gecoördineerd en uitgevoerd worden, verwijzen we naar: <https://acc.Levvel.nl/complexe-gedragsstoornissen-en-forensische-jeugdpsychiatrie>.

Kennis vanuit de afdeling wordt op heel verschillende manieren gedeeld. Binnen Levvel vindt de kennisdeling plaats via het Kennisnetwerk Forensisch en gedrag. Casuïstiekoverleg, individuele leerbegeleiding, intervisie zijn belangrijke instrumenten van dit kennisnetwerk om kennis uit wetenschap te delen en input uit praktijk op te halen en vice versa.

De TOPGGz-afdeling afdeling biedt eigen supervisie aan basispsychologen, gedragstherapeuten en psychotherapeuten i.o., klinisch psychologen i.o., en aiossen in kinder- en jeugdpsychiatrie.

Kennisdeling buiten Levvel, met externe partners, cliënten, studenten, hulpverleners in opleiding vindt plaats via diverse kanalen. Zo maakt het Kennisnetwerk gebruik van ervaringsdeskundigen en cliëntenraden om kennis te delen. Wordt er vanuit de specialisten verbonden aan het netwerk veel consult- en advieswerkzaamheden verricht in daarvoor opgetuigde overleggen, experttafels in diverse gemeenten. En wordt er universitair onderwijs gegeven aan aankomende professionals in de jeugdhulp. Daarnaast neemt Levvel deel aan verschillende symposia en congressen, waaronder het jaarlijkse TOPGGz-congres.

In een vroeg stadium specialistische kennis toevoegen (in het voorveld), doorpakken waar dit nodig is en de veerkracht bij de risicojongeren- en hun gezinnen versterken

Met het brede pakket aan kennis over risicofactoren op crimineel gedrag, over (het ontstaan van) gedragsstoornissen als ADHD en ODD binnen Levvel, gecombineerd met de aanwezigheid van onze medewerkers op de basisscholen en de korte lijnen met de wijkteams en het jongerenwerk in de wijk zijn we in staat om vroegtijdig te signaleren waar het mis kan gaan. Wij vinden het belangrijk om bij de zeer kwetsbare gezinnen een vorm van systeembehandeling of begeleiding in te zetten en indien nodig specialistisch GGZ-aanbod. Een gewenste optie is om - eventueel op de achtergrond - bij deze meest kwetsbare gezinnen beschikbaar te blijven om de overgang naar volgende fases goed te kunnen blijven ondersteunen. Ook bij die jongeren met psychiatrische problematiek op zeer jonge leeftijd vinden wij het van belang preventief in te grijpen, ter voorkoming dat zij terecht komen in het forensisch spectrum.

Vanuit ons Kennisnetwerk Forensisch en gedrag vinden wij het belangrijk om een bijdrage te leveren aan de opleiding van leerkrachten en bijvoorbeeld de praktijkondersteuners van de huisartsen in het signaleren en het tijdig doorpakken richting ons specialisme indien nodig.

Ook binnen Levvel willen we via de kennisnetwerken de beschikbare kennis en ervaring op het gebied risicojeugd en forensisch zorg breed kunnen toevoegen. Denk bijvoorbeeld aan residentiële open en gesloten groepen waar jongeren zitten met sterk onregelend gedrag en/of die onderdeel zijn van een overlastgevende of criminele jeugdgroep en/of online veel zorgelijke contacten hebben. Dan wel jongeren die daadwerkelijk ook nog tijdens hun verblijf op een van onze groepen, gezinshuizen of begeleid wonen plekken criminogeen gedrag laten zien zoals bezit/handel van drugs of wapens, afpersing of bedreiging, geweldsdelicten tegen jongeren binnen of buiten de voorziening etc. Ook daarin zien we de laatste tijd een toename van incidenten en calamiteiten en verharding. Het is de bedoeling dat we de kennis, kunde en vaardigheden van collega's vanuit het onze expertise op (externaliserend) gedrag en het forensische domein nog vaker toevoegen en benutten binnen onze eigen organisatie. Rondom geweld hebben we specifieke expertise bij de medewerkers die werken met de forensische doelgroep. Deze specifieke manier van kijken willen we ook toevoegen aan de reguliere doelgroep van Levvel.

Samenwerken binnen de Forensische Formatie ten aanzien van de 12-plussers

We zijn innovatief doordat we als jeugd-ggz en jeugdhulp samen in een casus 'zitten': we kunnen snel schakelen tussen heel verschillende expertises en medewerkers samen laten optrekken. Door samen op te trekken weten we steeds beter wanneer en bij welke subdoelgroepen het handig is om samen of juist alleen op te trekken. Sommige onderdelen van de aanpak voeren we

gezamenlijk uit: denk hierbij aan de risicotaxatie en ook de delictanalyse, beiden standaard onderdeel van onze forensische aanpak.

IFA speelt vooral in op de bredere maatschappelijke aspecten (*exterieur*), zoals schulden, peers, kernovertuigingen waardoor ze resocialiseren en andere keuzes maken en de forensische formatie speelt in op de diverse problematieken (*interieur*) op systeemtherapie, farmacotherapie, traumabehandeling, cognitieve gedragstherapie, therapieën voor angst, dwang en /of agressieregulatie, hechting, antipersoonlijkhedenbehandeling en behandeling van borderline problematiek.

Het gaat om herstelgericht in plaats van symptoomgericht werken, met interventies die in de leefomgeving worden ingezet.

Sterke positie in de regio

De afgelopen jaren hebben we een heel goede samenwerking met onze subsidiegevers opgebouwd. Zo hebben we in Amsterdam, Amstelland de Meerlanden, Kennemerland en West-Friesland een heel stevige positie opgebouwd met onze forensische- en op gedragsproblemen gerichte aanpakken die uiteenlopen van preventie tot curatie. En zijn we ook in Zaandam in staat om in korte tijd, in nauwe samenwerking met de regisseurs van de 075-aanpak, een aanbod op maat neer te zetten.

En wat de 'forensisch en gedrags'- tak bijzonder maakt is: we staan met één been in het zorgdomein en met de andere in het veiligheidsdomein. Op beiden hanteren wij een brede blik. We zitten in de netwerken uit het veiligheidsdomein: het Arrondissementaal Jeugd Beraad, het Actiecentrum Veiligheid en Zorg of de Veiligheidshuizen, bij de J&V coördinatoren aan tafel, in de groepsaanpakken, maar we zijn ook aangesloten op of zitten ook (letterlijk) in de wijkteams. Zowel in het zorg- als in het veiligheidsdomein en steeds vaker ook in het onderwijs vervullen wij in de reguliere overleggen (multiprobleemoverleg, groepsaanpak e.d.) een belangrijke consultfunctie, we denken mee en voegen onze forensische expertise toe aan complexe casuïstiek. Via het forensisch team zijn de lijnen naar achterliggend specialisme kort en kan écht heel specialistisch GGZ-maatwerk worden geboden voor die jongeren en gezinnen met complexe problematiek. Vanuit onze preventieve taakstelling op (gedragsproblemen die kunnen leiden tot) forensische problematiek en vanwege onze expertise op forensisch en gedrag zijn we ook een belangrijke samenwerkingspartner in de wijk, ter versteviging van de sociale basis en wordt nauw samengewerkt met de huisartsen, de basisscholen, het jongerenwerk, sport- en buurtcentra. Waar nodig wordt de verbinding gemaakt richting specialistische zorg van Levvel of de één van de andere kernpartners.

Gebieds- en netwerkgericht werken

De medewerkers van ons Kennisnetwerk Forensisch en gedrag hebben een actueel beeld over wat zich in de stad voordoet. Die inzichten moeten we meer systematisch met elkaar delen. Onze medewerkers kennen de relevante professionals in de wijken en zijn in staat deze aan elkaar te verbinden.

Door het gebiedsgericht werken komen we nog beter in de haarvaten van de wijken en weten we nog beter wat er speelt en wat we moeten oppakken in samenwerking met de andere professionals in de wijk om de sociale basis te verstevigen en om die jongeren toe te leiden naar de zorg die daar baat bij hebben. We komen bij de gezinnen over de vloer, zodat we zijn waar de problemen zich voordoen, maar ook een brug kunnen slaan naar de aanwezige krachten in het netwerk en deze verder kunnen mobiliseren.

Samenwerken met en binnen het onderwijs

Een zeer belangrijke netwerkpartner vormt het onderwijs. En deze samenwerking willen wij de komende jaren nog veel meer intensiveren. Wat ons betreft moet het doorlopen van een succesvolle onafgebroken schoolloopbaan centraal staan en is onze inzet daaraan ondersteunend. Recente succesvolle ervaringen deden wij op binnen S2C waar we in staat om met de juiste

combinatie van zorg en onderwijs óók de jongeren die zeer problematisch gedrag vertonen of vanwege hun criminele gedrag continu uitvallen, binnen de muren van de school én daarbuiten toch een perspectief te bieden. Het forensisch ggz-team van Levvel is dagelijks op deze school actief aanwezig. Kijkt mee bij alle aanmeldingen, denkt mee in alle dossiers en doet mee in de structuren van de school om die jongeren die behandeling nodig hebben, te koppelen aan de juiste behandelaar die tussen lestijden door aan de slag gaat met de jongere. De leerling hoeft niet meer naar de andere kant van de stad om daar zijn behandeling te volgen én is hiermee in staat om beter van het onderwijsprogramma te profiteren.

Binnen het speciaal onderwijs blijkt onze forensische expertise van toegevoegde waarde op de daar aanwezige zorgteams en zijn we in staat met het SJSO om kennis toe te voegen waarmee wordt voorkomen dat jongeren gebruik zullen moeten maken van duurdere specialistische hulp.

Goede voorbeelden van inspelen op trends

- **Forensische KV met een ervaren gedeeld eigenaarschap**
Het draagvlak door een gezamenlijke ontwikkeling met partners in de stad, de denktank en het landelijke voorbeeld van de forensische KV met een genormaliseerde omgeving, en ruimte om richting te geven aan ontwikkelingen. Een succesfactor is dat we dit nieuwe concept in gezamenlijkheid met de gemeente en justitie hebben ontwikkeld en hier ruim de tijd voor hebben genomen om een en ander goed uit te denken.
We zijn een betrouwbare partner: we doen wat we zeggen en wat we beogen. Maar zijn ook open over wat er niet lukt en durven om hulp te vragen.
Binnen de KV krijgt het *transforensisch werken* al goed vorm door de forensische kennis al naar de JJI te brengen voordat de jongeren uitstromen en een goed plan te maken van binnen naar buiten.
Een ander waardevol element is het concept van *relationeel beveiligen*. Belangrijke vragen zijn: hoe weeg je bepaald gedrag en welke actie is hierop nodig? Wat is de kans dat bepaald gedrag gevaarlijk wordt en wat zou je eerder als stoer gedrag kunnen zien of een roep om aandacht? De sleutel van deze afweging zit in een goede relatie met jongeren hebben, een goede informatiepositie hebben en op zoek blijven naar feiten. Dit in combinatie met de hulpverleningsachtergrond maakt het mogelijk om risico's op waarde te kunnen schatten en eventueel te minimaliseren zonder direct met sancties te werken.
- **IPA in de wijk** (in Centrum/Wittenburg gestart als voorloper op gebiedsgericht werken)
Dit is een goed voorbeeld van snel en flexibel aansluiten bij de nieuwe opgaves en vraagstukken in buurten. Met andere partijen (nu nog alleen in Amsterdam), zoals het jongerenwerk, sportbuurtwerk, het OKT, gemeente, WPI, politie, SAOA en Per Mens wordt gezocht naar een gezamenlijk antwoord. Buurtgericht werken vraagt ook training op extra skills om samen te werken en hoe we onze functie als specialist kunnen claimen. We kunnen hierdoor stad breed goed laten zien wat onze forensische expertise is. Vanuit een goede relatie met jongeren is het mogelijk om jongeren 'bouwrijp' te maken voor de juiste hulp. Soms kan die hulp zelf geboden worden. In andere gevallen is het nodig en wenselijk om anderen hiervoor in te schakelen. Het vergt creativiteit om jongeren naar de juiste hulp te krijgen. Dat aanbod moet dan snel beschikbaar zijn.
- **Integratie van Forensische GGZ binnen School2Care**
Reeds beschreven is de 'werkzame GGZ-onderwijs formule' voor de forensische doelgroep binnen S2C, die vanuit de werkvloer in nauwe samenwerking met de collega's van Altra is (door)ontwikkeld. Door de veelzijdigheid wat betreft expertise binnen het forensisch team dat standaard iedere dag aanwezig is op S2C, lukt het om de leerlingen te behandelen in hun eigen veilige omgeving van de school en binnen het onderwijsprogramma dat de school biedt, alsof het erbij hoort. Doordat met het forensisch team de meest relevante expertise aanwezig is alle kan op elk moment op- en afschaling in ons onderwijs en - of zorgaanbod plaatsvinden én zijn er korte lijnen richting verdere specialistisch ggz-aanbod, bijvoorbeeld indien er sprake is van autisme.
- **Terugbrengen periode geslotenheid van de Top600 groep binnen de Koppeling: Mandela**
Nagedacht wordt hoe de periode van geslotenheid sterk gereduceerd kan worden en de

overgang naar buiten vereenvoudigd (mentor blijft verbonden). Door samen met verschillende disciplines op te trekken worden belangrijke stappen gezet. Resultaten zijn onder meer de inzet van sociale omgevingsanalyse (inclusief online) van IFA, ruime aandacht voor relatieherstel met ouders, en een beschrijving van methodische aanpak met doorlopende lijnen (gebaseerd op de Kalme hersenen, warm hart – werkwijze en vakmanschap bij de Koppeling).

- **SJSO/ leerkrachttraining vanuit de GGZ-gedragsexpertise.** Leerkrachten staan soms voor de onmogelijke opgave om binnen de soms overvolle klassen voldoende aansluiting te vinden met jongeren met uiteenlopende gedragskenmerken en voor een aantal van hen ook nog een andere aanpak te ontwikkelen en uitvoeren. Vanuit het SJSO ondersteunen we de leerkrachten binnen de onderwijssetting in het ontwikkelen van eigen expertise hoe deze jongeren met gedragsproblemen in de klas voldoende te kunnen begeleiden.

4. Onze opgaven (of: kansen)

Om onze ambities (missie en visie) te bereiken, staan we nog voor enkele opgaven. Deze opgaven vormen de ontwikkelagenda van ons Kennisnetwerk Forensisch en gedrag. Ze zijn kort beschreven in dit hoofdstuk.

Parallel inrichten van proces

1. Het parallel inrichten van de werkprocessen vormt een belangrijke leidraad

Dit betekent dat uitgangspunten voor het werken met de jongeren ook moeten gelden voor de inrichting van de organisatie ten opzichte van de medewerkers. Dus het bieden van duidelijke niet vrijblijvende kaders met ruimte voor medewerkers om met open doelen met een jongere te starten. De GGZ, de LVB-zorg en de jeugdhulp willen en moeten elkaar nog beter leren kennen en meer gaan ontmoeten (parallel met de gezinnen: eerst cultuur en tradities van het gezin kennen om te kunnen samenwerken) om aanvullend op elkaar beoogde doelen/ gezamenlijke ambities te bereiken.

Wetenschap – praktijk – ervaring verbinden

2. Realiseren van een praktijk waarin wetenschappelijke kennis, praktijk en ervaringskennis samensmelten

We willen nog meer - als we in de praktijk ergens tegen aan lopen waar we nog geen goede oplossing voor hebben - ervaringskennis, de kennis van professionals en de inzichten uit wetenschap bundelen om vervolgens te kijken of en welke actie verder nodig is. Om vervolgens vanuit onderzoek vast te stellen of hetgeen we hebben gedaan, effectief is. Het 'Kennisnetwerk Forensisch en gedrag' kan dit goed faciliteren.

We worden steeds meer een netwerkorganisatie en leren steeds beter functioneren in verschillende netwerken. Met ons Kennisnetwerken-organisatie willen we bereiken dat als een werker iets extra's nodig heeft, collega's gemakkelijk toegevoegd kunnen worden of expertise overgedragen.

Om de ambitie van agenderend te zijn te realiseren en een koploperspositie te bewerkstelligen is naast de verbinding tussen wetenschap en praktijk ook snelheid van inspelen op nieuwe trends van belang.

Onze opgaven bij het inspelen op de trend van 'jonger, (snel) harder, gesloten, drugs, en online'

3. Transforensische zorg: onze doelgroep vraagt heel specifieke woonplekken met continuïteit van zorg

Binnen Levvel is een heel palet aan ambulante aanbod voor de risicojeugd, naast R&B (semi)residentieel aanbod, de Kleinschalige Forensische Voorziening en Mandela. We zien de noodzaak om met de partners in de stad een meer gedifferentieerd aanbod te ontwikkelen. Woonplekken vragen iets extra's voor de forensische groep. Verkenning van verdere samenwerking met kernpartners is wenselijk om op die manier het aanbod voldoende toereikend te laten zijn.

4. Jongere leeftijd: meer nadruk op systemisch werken in gezamenlijkheid

Vanwege de jongere leeftijd waarop delicten starten is het noodzakelijk om waar mogelijk het gezin nog meer dan nu een actieve rol te geven in de hulpverlening. In nagenoeg alle gezinnen is systeembegeleiding nodig en dat geldt dan vaak ook richting het professionele systeem. De (transgenerationele) problematiek van gezinnen maakt dat verschillende vormen van hulp en begeleiding nodig zijn (bijvoorbeeld op gebied van school, het gezin en psychische problematiek, maar ook ten aanzien van bestaanszekerheid: schulden, inkomen en huisvesting).

5. Op jongere leeftijd in beeld bij politie/justitie: preventief werken door inzet op basisscholen en samen met de netwerkpartners in de wijk

Vanuit de trend dat onze doelgroep steeds jonger wordt en eerder verstrikt raakt in de criminaliteit vinden wij het noodzakelijk om meer te doen op de basisscholen in het kader van preventie, in

nauwe samenwerking met de wijkteams en de aanwezige zorgstructuren binnen de scholen. De overgang basisschool naar voortgezet onderwijs is een nog meer cruciaal moment. Op de scholen in de wijk is vraag naar meer forensische expertise. Wij kunnen een stevige bijdrage leveren aan preventie, door middel van voorlichting over de risico's van drugs en wapens, maar bijvoorbeeld ook in het omgaan met onveiligheid op straat.

Vanuit de GGZ wordt ondersteuning geboden aan de leerkrachten op de scholen in het signaleren en reageren op jongeren met (complexe) gedragsproblemen. De wens is om dit nog breder toe te passen en de verwachting is dat we hiermee ook een stevig bijdrage leveren aan het voorkomen van erger: zowel als het gaat om criminaliteit, als om (gedrags)problemen.

6. Jongere leeftijd: kennis vanuit 'gedrag' benutten om te besluiten betrokken te blijven bij dit gezin vanwege aanwezige risico's en daarmee een vast gezicht te zijn

Voor een groot deel van de IFA-doelgroep en de voorheen de Koppeling-doelgroep geldt dat Level al op jonge leeftijd betrokken is, bijvoorbeeld vanuit de Parent Child Interaction Therapy voor kinderen met forse hechtingsproblematiek. Het is zaak dat we voor een aantal gezinnen binnen deze groep betrokken en beschikbaar blijven vanuit het zorgaanbod, ouders begeleiden in de overgang naar volgende fases met deze kinderen of vinger aan de pols houden door af en toe heel laagdrempelig contact, alert zijn op afglijden en dan weer (volop) inspringen. We zien de meerwaarde van een vast gezicht naar een jongere en gezinsleden.

7. Verharding: de veiligheid van medewerkers is een cruciaal thema

Zeker ook gezien de beschreven trends rondom onze forensische doelgroep in het eerste hoofdstuk van deze uitwerking, is de veiligheid van onze medewerkers een groeiend punt van aandacht. Een stevige informatiepositie van onze medewerkers draagt bij aan de veiligheid, maar ze weten niet meer alle ins en outs door steeds verder gesloten systemen (dominante 'niet snitch' cultuur), de toegenomen groepsdruk en het gebruik van social media.

De gedragswetenschappers en teamleiders vervullen een belangrijke rol en casuïstiek besprekingen zijn een belangrijk middel om dit thema, de eigen veiligheid van medewerkers iedere week scherp neer te zetten. In nagenoeg ieder interview wordt benadrukt hoe belangrijk het is om hier niet aan voorbij te gaan.

8. Verharding: benutten van lijdensdruk en 'wisselgeld' bieden

We zien dat sommige jongens uit de verharde doelgroep van begin 20 (max. 23) jaar die gekozen hebben voor een leven in de criminaliteit, vanuit deze levensstijl dusdanige lijdensdruk gaan ervaren en vandaaruit motivatie vinden om te veranderen. Bijvoorbeeld door het moment in detentie te benutten om een ingang te creëren waarbij de jongere regie behoudt. Zij zijn makkelijker te motiveren voor een leven buiten de criminaliteit, dan dezelfde verharde groep tussen de 16 en 18 jaar. Bij deze jongere groep, waar deze ambivalentie nog niet is, is het soms goed om contact te blijven houden (puur contact: laten weten dat je er nog bent, verder geen interventies) en verder het strafrechtstelsel zijn werk te laten doen.

9. Toegenomen overmatig middelengebruik: in huis halen van expertise over middelengebruik en verslaving

Nagenoeg in alle interviews kwam de noodzaak naar voren om veel meer kennis en kunde over middelengebruik in huis te halen en onze aanpakken hierdoor te verstevigen. Gezien het feit dat een grote meerderheid van onze doelgroep (te) veel drugs gebruiken, nauwelijks kennis lijkt te hebben van de consequenties van dit middelengebruik voor hun eigen toekomst, (de huidige kwaliteit van de) drugs een gevaar vormen voor het voor het ontwikkelen van psychiatrische stoornissen (zoals psychoses), én jongeren te gemakkelijk in het drugscircuit verzeild raken, wordt het als noodzakelijk gezien dat veel meer kennis en kunde beschikbaar komt of op ontwikkeld wordt op dit probleem.

Waar voorheen een behandelmoment werd afgebroken als een jongere onder invloed was, is dit nu eerder regel dan uitzondering.

10. Online: meer aansluiting op de online leefwereld en podium voor beïnvloeding

De leefwereld van de jongere vindt steeds meer plaats in de onlinewereld, meegaan in die wereld is nodig om te begrijpen wat een jongere doet en waarom die zich gedraagt zoals die doet. We

benutten social media en zitten in Whatsapp-groepen met jongeren zelf, of met professionals en de jongeren. Mee op pad volstaat niet meer: de leefwereld vindt deels plaats buiten ons zicht, online. De jongens geven overigens graag een inkijkje in hun onlinewereld; hoe meer volgers hoe meer status omdat het 'likes' oplevert. Hier zitten onze blinde vlekken, we moeten ons meer hierop begeven en de onlinewereld veel meer als een podium voor beïnvloeding beschouwen.

Overige opgaven

11. Herstel, oog voor de slachtoffers

De jongeren waar wij mee werken hebben delicten gepleegd die bij hun (jonge) slachtoffers (blijvende) verwondingen, trauma en verdriet hebben veroorzaakt. Denk aan slachtoffers van afpersing, geweldsdelicten, gewapende overvallen, zedendelicten/ loverboy-girl praktijken etc. Daarbij is het zowel onze maatschappelijke plicht om hier oog voor te blijven houden, hierover in gesprek te blijven gaan met de jongeren én vanuit onze begeleiding samen met de jongere te bekijken waar herstel (van relaties) mogelijk is.

12. Digitale middelen inzetten om het primaire proces mee te versterken

Interessant is om te verkennen welke goede voorbeelden van digitale ondersteuning in de zorg te vinden zijn om de begeleiding en behandeling nog effectiever te laten zijn, maar ook bijvoorbeeld het samenwerken in een netwerk rondom de casus heen te vergemakkelijken.

5. Ons zorgaanbod

Programma Jeugd en Veiligheid en Kennisnetwerk Forensisch en gedrag

Bekijk:

- [ADHD](#)
- [Opstandig gedrag](#)
- [Jeugd en Veiligheid/ Forensische zorg](#)

Vanuit de Level gebiedsteams de volgende relevante (GGZ-)modules:

Diverse individuele behandelmethoden, zoals Delictanalyse en preventieplan, Aggressieregulatie op Maat, YourSkills. Medicatie-mogelijkheden.

Diverse Ouder-en gezinstrainingen, zoals PMTO (Parent Management Training Oregon), RGT (Relationele Gezinstherapie), Oudercursus psycho-educatie ADHD, Systeemtherapie, MDFT.

Groepsbehandelingen voor kinderen en jongeren, zoals Psycho-educatie groep ADHD of ADD, Anders boos worden groep, My life workshop.

Wijkgerichte aanpak:

- IPA in de wijk
- Forensische expertise binnen de Handen in de wijkteams

Ambulante outreachende begeleiding en behandeling:

- Intensieve Preventieve Aanpak (IPA)
- Intensieve Forensische Aanpak (IFA)
- Forensische SGGZ binnen School2Care
- Forensische Formatie

Semi residentieel aanbod:

Resocialisatie en Begeleiding (R&B) en Back on Track (BOT)

Kleinschalige groep voor Forensische jongeren

Kleinschalige Forensische Voorziening Justitiële Jeugd

Kennisnetwerk Forensisch en gedrag, consultatie en advies of deskundigheidsbevordering

O.l.v. Arne Popma en Mechteld Bontes (op korte termijn te raadplegen via LevelUP)

Meer informatie over dit aanbod is terug te vinden op: <https://www.level.nl/informatieteksten-en-folders>

6. Omar: 'Kijk naar mijn leven om het delict heen'

Een praktijkverhaal

'Kijk naar mijn leven om het delict heen'

'Ik ben geboren in Syrië en op mijn elfde naar Nederland verhuisd met mijn ouders, broertje en zussen. Ik kreeg hulp van Levvel opgelegd door de rechter vanwege het voorbereiden van een overval. Ik deed het vooral om erbij te horen. Ik was al lange tijd de hele dag buiten met foute vrienden. Het gaf veel stress. Voor mijzelf, ik zou blijven zitten in de derde klas, en voor mijn familie, die maakte zich veel zorgen. Ik was er moe van.

Er zijn twee mensen die mij nu helpen: IFA-coach Mohammed, hij werkt bij Levvel. Hij is op mij gericht en op mijn vrienden. Hij praat met mij en zegt dan: 'Ik verplaats me nu in jou. Wat levert het jou op en wat kost het je?' Ik deed het vooral om erbij te horen. Ook praatte ik nooit met mijn vader. En daar heeft Abdel bij geholpen, hij is systeemtherapeut bij Levvel. We zitten vaak met papa erbij en hij vraagt dan: 'Wat vind je dat Omar goed doet en wat niet?' Het praat makkelijker als er iemand bij zit. Ik weet van veel dingen helemaal niet wat mijn vader vindt. Via Abdel wordt dat duidelijk. Ik zag toen ook hoe verdrietig mijn vader was.

Onze relatie is opener geworden. Andere hulpverleners vroegen alleen naar het delict: wat heb je precies gedaan, waarom? Dat heeft geen zin. Je komt niet dicht bij elkaar, je schaamt je alleen maar. En dan moest ik die gesprekken ook nog vertalen voor mijn vader. Dat deed ik natuurlijk maar half. Nee, het is beter om te kijken naar mijn leven om het delict heen.'

Omar, 16

Bijlage: Aanleiding en totstandkoming van deze visie

De directie van Levvel heeft - in het kader van de doorontwikkeling van het Kennisnetwerk Forensisch en gedrag - samen met medewerkers een Levvel brede visie ontwikkelt op het werken met risicojeugd. De aanleidingen voor het schrijven van deze gedeelde visie zijn divers. Als eerste de toenemende (geweld)problematiek in de stad. Daarnaast onze wens om tot een breed plan te komen voor het perspectief en de zorg voor risicojeugd op basis van wat nodig is. Ook in het licht van verdere fusie tussen voorheen de Bascule, Spirit en Levvel 5, de transformatie naar het gebiedsgericht werken en de bezuinigingen is het belangrijk dat nut en noodzaak van ons brede (forensisch) aanbod voor de doelgroep risicojeugd, klip en klaar is.

Deze visie vormt de basis om ons aanbod verder uit te bouwen en te bezien hoe we onze expertise van ons Kennisnetwerk Forensisch en gedrag (in samenwerking met de andere kennisnetwerken binnen Levvel) optimaal kunnen benutten in het gebiedsgericht werken.

In het najaar van 2020 en het voorjaar van 2021 zijn interviews gehouden met medewerkers en drie jongeren uit de KV/R&B. De meeste interviewgroepen vormden een combinatie van medewerkers die voor de fusie bij Spirit, de Bascule of Levvel5 werkten. De interviews waren geanimeerde gesprekken waarbij vaak door deelnemers is opgemerkt dat ze het heel goed en prettig vonden om met elkaar ervaringen uit te wisselen over wat ze zien aan ontwikkelingen bij de doelgroep en wat dit betekent voor de aanpak van Levvel. Alle gesproken medewerkers zijn gedreven en geïnspireerd om zich in te zetten voor deze jongeren. De wens is ook uitgesproken om in de toekomst vaker met elkaar in groepjes ervaringen te blijven uitwisselen.

De interviews zijn gehouden door Mechteld Bontes en Nelleke Hilhorst met de volgende collega's:

- Groep 1: Marijke Melissen
- Groep 2: Mei Lan Tan, Tijs Jambroes, Mike Eudoxie
- Groep 3: Frederique Coelman, Margreet Ooms, Wadii Essbati, Patrick Snoek, Tycho Dekkers, Reino Stoffelsen
- Groep 4: Marijke Melissen, Edith Kuiper, Eline Schaper, Waldy Cent
- Groep 5: Ruud Jacobs, Kevin Scholte, Rosalie Haan
- Groep 6: Arne Popma, Faouzi Bounnaannaa, Fabienne Venecourt, Margreet Ooms
- Groep 7: expertisenetwerk Forensisch bestaande uit Patrick Snoek (vzt), Frederique Coelman, Marcia Adriaanse, Arne Popma, Tijs Jambroes, Margreet Ooms, Marijke Melissen, Mechteld Bontes
- Groep 8: Cornelia de Groot, Veronique Bos, Djamilla Buys, Carmen Backx
- Groep 9: Anne-Lotte Stevens, Ivan Sion, Yahia Azzouzi, Lotte de Boer
- Groep 10: Drie Jongeren uit KV/ R&B
- Groep 12: Erik Jongman en Daphne Wolthuis
- Extra: Esther Lamens (Forensische Formatie)